

دردله عطله ده (روزنامه) غنیمتی اداره خراسان

Նամակ կամ որ եւ զգուշացնէ անհիշելի
ԱՐԵՎԵԼԿԻ ՕՐԱՔԵՐԹԻ
ԽՐԱՊԱՐԹԻՔԻՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Գալատիոս փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK",
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՎԵԼԿԻ

ՕՐԱՔԵՐԹ

ԱՐԵՎԵԼԿԻ, ԳՐԱԿԱՆ Ի. ՓԱՐԱՔԱՅԱՆ

ԱՅ ՈՒ ՉԱԻ

ԳՆԱՍՏԱՆՈՒՄ, ԱՎԱՌԱՅԱՆՆԵՐԸ

Ուսումնական խորհուրդը այս օրերս հրապարակ անեց թուրքերի դատարանին առջ. վարդապետներու վիճակացոյցին երկ-րորդ մասը, աշխատութիւն մը՝ որուն ձեռնարկած էր նախորդ տարին։ Այդ վի-ճակացոյցը թանկագին վաւերագիր մըն է մեր կրթական գործին տեսակէտով, եւ իր պարունակութեամբ կրնայ սքանչելի աղբիւր մը դառնալ շատ մը ուսումնասիր-ութիւններու։

Որպիւր որ կը լինէ, աւազին անգամն է որ նմանօրինակ աշխատութիւն մը կը կատարուի մեր մէջ, ու թերեւս չափա-դանցութիւն չըլլար աւելցնել թէ իրա-ւոր կողմէն իր մասնաւորները, երկար տարեկէ ի վեր իրենց կողմէն ու պարտաւորութեան արժանի լաւագոյն չորս մը չէին հանած մէջանդ։

Վիճակացոյցը յստակ կերպով մը կը պատկերացնէ թէ մեր կրթական գործը այսօր ի՞նչ վիճակ ունի 53 կերպովներու մէջ, թէ քանի վարժարաններ հաստատուած են, ինչով կը մասնաւորները, քանի ուսուցիչներ եւ ուսանողներ կը պատշաճաբար անոնց մէջ, թէ իրա-ւագիւր վարժարան քանի դասընթացք ունի, եւ թէ որպիսի աշակերտ կը յաճա-խեն անոնց մէջ մէկը։

Այդ ընդհանուր տեղեկութիւններուն ճով տակաւին կան ծանօթութիւններ՝ ուրոնք հանդէս կընտրուի մը ցոյց կու տան թէ իւրաքանչիւր դատարանին կերպին մէջ քանի՞ նայ աղբը օտար վարժարան-ներ կը յաճախեն, թէ ան կամ նա առաջ-նորդներու վիճակն ո՞ր թեմէն է եւ որ առանց զարդոյցի կը մնան մէջ թէ ո՞ր թե-մէրուն մէջ դպրոցներ կան են։ Տեղե-կութիւնները արտաւէտ են նաեւ վարժա-րաններու կամ օրհանգիստներու կցուած ար-հեստանոցներու նկատմամբ, ինչպատկու-ած են ամէն մէկ վարժարանին հասոյթին աղ-բիւրները, զորոքները թուրքերէն զոյա-ցած հասոյթը, Պարտաւորութեան նպատա-նները, կանխանկներու արդիւնքը, եւ այլն, ու տակաւին խել մը օգտակար կրթական յայտնութիւններ՝ որոնց մասին, նոյն իսկ մասով չըլլանալիս մէջ տակաւին ոչ ոք գաղափար մը ունէր մինչեւ այսօր։

Այս յօդուածը ուսումնասիրութիւն մը չէ։ Այլապէս, սիրով պիտի ուզէին ման-րաման բարդութեան մը եմքարելը իւրաքանչիւր դատարանին կերպին, հե-տեւեւութիւններ հանելու համար իրենց կը-րթական գործունէութեան, իրենց դպրոց-ներուն կազմակերպութեան, իրենց վարժա-կան յաղորդութեան նկատմամբ։ Փորձողը ապագայաբար ժամանակը չպիտի կորսն-ցնէ, թէ եւ, հակառակ վիճակացոյցին-րու յստակ ու մեթոտիկ կազմութեան, այդ աշխատանքը բաւական յոգնու-թիւն պիտի պատճառէ իրեն։

Հաս կը գտնանք միայն Ներկայացնե-լով քանի մը ընդհանուր նկատողութիւն-ներ՝ որոնք քիչ շատ բաւարար գաղափար մը կրնան տալ աղբէն վիճակացոյցին պա-րունակութեան նկատմամբ։ — Թուրքի-յի դատարանին հայ վարժարաններու ընդհա-նուր թիւն է (Ներկայացնող, Պուլսիայի մը կ'ընդարձակ վարժարաններն ալ միասին հաշ-ուենով) 818, որոնց մէջ կը պայտանակա-րեն 2153 ուսուցիչներ, 1597ը արական սեռէն եւ 556ն ալ իրական սեռէ։ Այդ վարժարաններու ընդհանուր պիւտնէն է 362,967% զորոնք։ Աշակերտներու ընդհա-նուր թիւն է 82,695, որոնց մէջ 60,315ը մանկ եւ 22,380ը աղջիկ։

ԱՐԵՎԵԼԿԻ ԹԵՐԻՔԻՆ (43)

ԺՈՐԺ ՕՆԵ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՏԱՆՆԵՐԸ

ԱՐԵՎԵԼԿԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Շատ լաւ, տղիք, պատրաստ եմ մտիկ ընելու ձեզի։ Անտարակայ Պ. Բրիտ-Սթան Վերնիքի վրայ կը դառնայ խնդիր։ Այս առաւուս հարս ձեզի հետ տեսակցու-թիւն մը պիտի ունենար այդ մասին։ Ամէն բան չլսէք իրեն։ Եւ ինչպէս որ տեղեկու-թիւն մը պիտի տայ ձեզ ինչի համար։ — Այո, սիրելի աղջիկ։ Շատ վրդա-ված կը տեսնէք զիս։ Թեւեւ վարժարանին ունիմ հրապարակաւ խօսեցու, սակայն այսօրեան փափակ խնդիր մը վրայ կարծիք յայտնելու առիթով չեմ ունեցած բնու-թ։ — Կ'ուզէք որ ձեր ընկերներուն օգ-

կարդ մը ուրիշ հետաքրքրական տե-ղեկութիւններ ալ։ — Ամէնէն շատ հայ վարժարան ունեցող առաջնորդական վի-ճակն է Տրապիզոնը՝ որուն մէջ 47 կրթա-կան հաստատութիւններ կը գտնուին։ Յետոյ կու գան Սեբաստիա՝ 46, Կեսարիա՝ 42, Նիկոմիդիա՝ 38, Ադրիանոպոլիս (Կաթո-ղիկոսական վիճակ) 33, եւ այլն։ Ամէնէն շատ ուսուցիչ ունի Նիկոմիդիա, այսինքն 212 կրթական պաշտօններուն, 134ը արա-կան սեռէն եւ 78ը իրական սեռէ։ Ետոյ կու գան Կեսարիա՝ 135 ուսուցիչով (107 արական սեռէ եւ 18 իրական սեռէ), Չիւրիս՝ 103 (55 արական եւ 54 կան), Տրապիզոն՝ 85 (72 արական եւ 13 իրական), Կարին՝ 85 (44 արական եւ 41 իրական), Սեբաստիա՝ 73 (62 արական 11 իրական), եւ այլն։ Աշակերտներու տեսա-կէտով՝ Նիկոմիդիա է որ առաջին տեղը կը զբաղէ։ Իր 38 վարժարանները կը յա-ճախեն 8507 աշակերտներ (5404 մանկ եւ 3103 աղջիկ)։ Ետոյ կու գան Կեսարիա՝ 4935 աշակերտ (3735 մանկ եւ 1140 աղ-ջիկ), Սեբաստիա՝ 4621 աշակերտ (4072 մանկ եւ 549 աղջիկ), Կարին՝ 3'34 աշա-կերտ (1956 մանկ եւ 1178 աղջիկ), Տրա-պիզոն՝ 2902 աշակերտ (2184 մանկ եւ 718 աղջիկ), եւ այլն։ Ամէնէն ծանրաբե-ռուած են պիւտնէն ունեցող առաջնորդական վիճակն է Չիւրիս՝ 35,766 զորոնք, յե-տոյ կու գան Նիկոմիդիա՝ 32,776 զորոնք, Կեսարիա՝ 20,450 զորոնք, Տրապիզոն՝ 17,464 զորոնք, Ատանա՝ 11,945 զորոնք, Ռոտտոմլի՝ 11,885 զորոնք, Պրեսիս 10,509 զորոնք, եւ այլն։ Ներկայումս հայ վարժա-րաններու պիւտնէն ալ զիստուր տեղերէն մէկը կը զբաղէ 14,921 զորոնք։ Դասակա-կարից հայ վարժարաններու պիւտնէն է 12,725 զորոնք։

Հարեւանցի զարգացող մըն է որ կ'ըն-տապէ։ Փափաքողին համար տակաւին որպիսի շանկան կրթական յայտնութիւ-ններ կը գտնուին այդ վիճակացոյցին մէջ, տեսակով հոգեկան լաւագոյն որ մեր կրթա-կան գործին դատարաններու մէջ ունեցած վիճակին վերաբերակալ ամէն մանրամաս-նութիւն կը ներկայացնէ մէկ լէջն միւսը։ Վերջին ծայր դիւրութեան կերպով մը թեմէն ունի կարգ մը թեմութիւններ եւ պատկազար կողմեր, յայտնաբեր անուշ-Սուտն։ Ուրիշները չէ, ալ անոնց վերջին իւրաքանչիւր առաջնորդական վի-ճակի մէջ այդ ցուցանիքը պատրաս-տած են։

Այս տեսակ գործերու մէջ արդէն ան-կարելի կամ շատ դժուար է առաջին ժա-րովը կատարելութեան հասնել։ Սկսածը կրթական գործ մըն է վերջնական — մանա-ւանդ լաւ հիմքեր վրայ սկսուած, — եւ ապագային, շարունակելով կրնայ կա-տարելագործելին։ Այսպիսի իսկ իրաւա-կելի է այսօր, եւ կ'ստիք չեմ չորհա-ւորութեան մը առաջնայ դարձնել Սուտն։ Ուրիշները ու մասնաւորաբար աստու-պետ Տաթմ. Վահրամ լէ. Թուրքիայի-որուն պաշտօնավարութեան մէջնէն զմա-կերելի գործերէն մէկն է որ հայապա-կելիքն այս առիթան փափուկ կերպով մը։

Իրեն կը մնայ աշխատել որ տարու-տարի շարունակուի այդ գործը, — ինչ-պէս կը շարունակուի արդէն Պուլսիայի վարժարաններու վիճակացոյցը։ Երկու մէջ մեր կրթական գործունէութիւնն ու վիճակը ցոյցանող հայերեւել պիտի ըլլան, եւ պիտի ունենան իրական օգտակա-րութիւն մը որ վեր է ամէն գնահա-տութիւնէ։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Նեմ. Պ. Բրիտանի հիւանդ է միթէ։

— Ո՛ր, նոյն իսկ շատ զարմացող է միթէն զարմալ, իր վիճակը, առաջիկ կանո-նաւոր է։ Բայց բարոյագէտ, աւաղ նոյն վիճակը չունի, սակայն է որ բովանդակ չարիքը առաջ կու դաշ։

Ժնըվիլէի ձերտնի բժիշկին վրայ յա-ռուց իր արտօն աղբիւր։ — Պ. Բրիտանի, երեկ, շատ ուղ-ղամարտին իր խղճին ընտելութիւնը ըրա-ւ իմ ներկայութեան, բայց իր պատճառա-րանութեանց վերահասու լինելը ըլլալ, Հիմա կ'ընթերցէ թէ կ'ուզէր իր պատ-րաստել իր ընթացքին վրայ ցուայի յոյս-նութիւններ ընելու համար։ Այնպէս չէ։

Տաթմ. Օկանը զուլեւը ծանց լուս-թեմէն։ — Վարդուիւր այդ եղանակը ամէն ու-սանիքը մարդու մը գործը չէ բնու, շա-րունակեց ժամանակարար աղբիւր։ Այդ պատ-ճառաւ թերեւս մեր միջեւ վերջնական ծառայ մը տառը ընդհին։ Պ. Բրիտանի խօսեցողը Սակայն չվարանցաւ այդ ըն-թացքը ընելու։ — Համարեմք եմ ձեզի, Պարտիմ հա-ւատարմ թէ ձեր ներշնչած զգացումներուն

ԵՄԱՐԱՐՈՅ ԱՐԵՎԵԼԿԻ ԿՐԻՍՏՈՐ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(ՏԱՄՄԱ)

110. Աշխարհէն հրաժարող մարդը ին-չու համար չիքնար ստանալ Նիքոմիդիա։ — Որովհետեւ այս աշխարհի մէջ տաղ-ուխտը կատարել իրենց բոլոր ընդար-ձակութեամբ, տաղ կարգիւն ազատելու եւ ճշմարիտ գիտութեան հասնելու անկարելի է։

Աշխարհային կեանքը կը կայանայ եւ ստեղծութեան ազդեցութեան (avidya) մէջ։

111. Ուրեմն հոգեւոր փրկութեան հասնելու համար, պէ՛տք է որ մենք Պիե-չանը ըլլանք, եւ աշխարհէն հրաժարու-նք անհրաժեշտ։ — Այսինքն հոգեւորութեան ճանապարհը, նա իրաւունք է անհրաժեշտ։

112. Ինչպէս կը ստացուի արժանի-քը, բառի բարոյական իմաստով։ — Հետաւորութեան կատարելութիւնը ու խ-տորը թէ՛ խօսքով, թէ՛ անհրաժեշտութեան եւ թէ գործով, նախանշաւորութեամբ զա-նալով գիտութեան հասնելու։ Սակայն ամէնէն առաջ արարք եւ մարդասէր ե-րեւնալով բոլոր կենդանի էակներու նը-կատմամբ։

113. Միայն արտաքին գործողու-թիւն եւ տեսանելի գործը կը հաստատու-ալ թանկը։

114. Ինչպէս կը ստացուի արժանի-քը, բառի բարոյական իմաստով։ — Հետաւորութեան կատարելութիւնը ու խ-տորը թէ՛ խօսքով, թէ՛ անհրաժեշտութեան եւ թէ գործով, նախանշաւորութեամբ զա-նալով գիտութեան հասնելու։ Սակայն ամէնէն առաջ արարք եւ մարդասէր ե-րեւնալով բոլոր կենդանի էակներու նը-կատմամբ։

115. Միայն արտաքին գործողու-թիւն եւ տեսանելի գործը կը հաստատու-ալ թանկը։

116. Ինչպէս կը ստացուի արժանի-քը, բառի բարոյական իմաստով։ — Հետաւորութեան կատարելութիւնը ու խ-տորը թէ՛ խօսքով, թէ՛ անհրաժեշտութեան եւ թէ գործով, նախանշաւորութեամբ զա-նալով գիտութեան հասնելու։ Սակայն ամէնէն առաջ արարք եւ մարդասէր ե-րեւնալով բոլոր կենդանի էակներու նը-կատմամբ։

117. Ուրեմն ինչ պէտք է ընել ճշմարիտ արժանաւորութիւնը ստանալու համար։ — Ժողովրդի մեր ետեւանութեան, զգու-շանայ չորհելու եւ գործողութեան բարին։

118. Ինչպէս համար պէ՛տք է ընել եւ սակաւութեան լաւթիւնը։ — Այսինքն զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

119. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

120. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

121. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

122. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

123. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

124. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

125. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

126. Ինչ է բարի գործը։ — Միեւնոյն է անհրաժեշտութեան խո-սքով, որ զինքնաշարժութեան, որ մեր մտղութիւններուն, մեր բոլոր մտղա-գիտութեան, մեր բոլոր գործերուն զիստուր պատճառ է, նոյն ամեն զը-լուստը խղճողութեան եւ բարի գործողութեան։

ՄԱՍՆԱՐԿԱՐԴԱՆ ՆՈՐՈՐ

ՏԱՆ ԵՒ ԳՐԱՐՈՅ ՀԱՍԱՐ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ՕՐԵՆԵՐ

Գործարանաւոր կեանքի ամէն սկիզբ, ծնունդն է կեանքը, իսկապէս ճշմարիտ ու կատարեալ իրաւունքն են։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

Ստեղծ իրենց առեւտրական իրաւա-գրէն բնաւ բան մը չեն կորսնցնել, թէ եւ միտ եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհէն։

<

Բարեպաշտ ու մարդասեր անձնուր
դասակներուն մէջ ժառանգուած հակումը
կը յայտնուի Գրիգորիանական սերի զա-
նայան ձևերուն մէջ. զաւակն մէկը կ'ու-
զէ քարոզել ըլլալ, միւրը բժշկել, եւլն։
Մտաւորական յատկութիւնները եւ
եռանդը ժառանգութեան մէջ, ըստ ե-
րեւոյթի, կը փոխան իրենց ցեղակից
անեւորան։ Հայաւազմութիւնը յաճախ երա-
միւններու ծնունդ կուտան եւ երաժիշտ-
ները՝ ճարտարագէտներու, որ «Համր կամ
պառաճ երաժիշտութիւն» մըն է՝ ըստ
Հայնիկի։

Ժառանգականն դատ մարդս ունի
ստացական բնաւորութիւն։ Այսպէս չնա-
սորութեան կ'առնուին միջավայրը, զբա-
ղումը, կոյտընը, կենսիկը վիճակը ու մա-
նանաւոր դաստիարակները, որ այն-
քան ազդեցիկ է առաջին տարիներու
մէջ։

Ստացական բնաւորութիւնը կարեւոր
է մանաւանդ անոր համար, որ ժառան-
գականն աւելի իր նպատակ մարդուն
հոգեկան դիմադրութիւնը ձանձալու,
անոր դարձեւեռութիւնը, սովորութիւնը
եւ մինչեւ իսկ խոնկէն ու զգայունութիւն
շատորոք որոշելու։

Ընդհանրապէս այս բնաւորութեան
է որ մարդս կը դառնուի։ Ստացական բնա-
ւորութիւնը այնպէս կը համաձայն ժա-
ռանգականին, ինչպէս ծառը արմատին,
որուն վրայ հաստատուած է եւ որմէ
կ'առնէ իր սնունդը։

Յաճախ ստացական բնաւորութեան
կարեւորութիւնը համայն կ'ընթերցան
ստեղծանելի եւ հոգիին խոր ձեռնկում
ժառանգական բնաւորութեան հետ։ Այդ
պարագային մեր դորձը հաստատ է ան-
վիճիչ չնկարագրի տէր անձներու հետ է։
Սակայն աւելի յաճախ ստացական բն-
ւորութիւնը կը կարծւոր բնաւորութիւն
հակադրուի ուղղութեամբ։

Այդ պարագային, վճռական որոշում
ներ ժամանակ, կամ կրիւք բարձրագոյ
հանգամանքներու մէջ, խիստ ցայտուն
հակասութիւններ երեւան կու գան, ու
որոնք կը դարձնեն դիտողը եւ նոյն իսկ
նիւթական։ Ասոր պատճառն այն է որ
այդպիսի պարագայներու մէջ բարոյական
անձնաւորութեան բուն հիւր կարծիք ժա-
ռանգական բնաւորութիւնը իր ծածկոյ-
թիւն տակէն զրուի կը բարձրանայ։ Ու
այդ վարկաբեկներուն է որ մեր սպասա-
ծին բարոյական հակառակ մարդասէր կար-
ծանալիս խոստովար մէկը կ'ըլլայ, հե-
ղաւորութիւնը կողմի, եւ ընդհակառակը
ծաղրաբերը՝ լուրջ վառաճախը՝ խոնարհ։

Վերջապէս ստացական բնաւորութիւնը
կարեւոր է նաեւ անոր համար որ փո-
խանցման իրենց ժառանգական ըլլալ
բնաւորութեան ժառանգական դասաւոր-
ւելի կամ չուզող հակադրութիւններ
կայանում ունի անոր դրոշմեան եւ առ-
կուծութեան չափին։ Այնպէս կը թուի
թէ, այս է պատճառը որ մարդիկները
զմարդագործ աւելի յաճախ կը ժառան-
գուին, քան առաքելութիւնները, որով-
հետեւ մարդիկները աւելի բուռն թա-
փով կը յայտնուին։

Այդ, դեռաւոր մայր, այսպէս սորվե-
լով ժառանգութեան օրէնքը, որուն են-
թական է դասակը, աւելի քանցանց
մով ու գիտնացողն պիտի դիտուի զայն,
որովհետեւ դիտու թէ անիկա կը կրէ իր
վրայ առաքելի շարժելը նախնայացի ժող-
ովուն ու հեռագրեմէ աւելի անդաւազու-
ած հոգեկան հակումներուն։

Ասով, հարկաւ աւելի երեւանիկ ու
յուստատիւն չի կրնար ըլլալ ան. սա-
կան անոն պարզապէս մէկ իրաւունք
ուսի ապագային աւելի խելագոր ու քարի,
աւելի այլով ու ազնիւ ըլլալու, քան
այսօր հեռութեան տղան. եւ անիկա՝ չը-
նորիկ այն օտարութեան որ իրեն կու
տայ մարդը սերունդներէ ժառանգած
բարոյական եւ մտաւոր հակումներու պա-
շար։

Այս առիւնում մէջ սակայն բան մը կայ
որ չպիտի անտեսու իրաւ է որ հոգիին կը
դարձանայ համեմատութեամբ իր նիւթա-
կան հիմքունը, այսինքն ունեցող. իրաւ է
որ սերունդն սերունդը աստիճանաբար
ուղեղը զարգացման հոգին ալ կը կա-
տարկադրորդուի իրաւ է որ մանկան հոգին
ու անոր բովանդակութիւնը աստիճանաբար
են ժառանգութեան օրէնքով, սակայն
այս առիւնն նպատակն երեւան բերել
հոգին տեսանելին ու նիւթականին մէջ։
Եթէ հոգին միայն այն կողմն դիտուի,
պէտք է շնորհիւ ինքնակամին հետ։ Այս
առիւնն ետեւը ծածկուած է անտեսա-
նելին, բնաւորական յայտնաբերում։

Ձեր տղան հոգին նոր ստեղծուած
է՛, այլ կար սկիզբին եւ պիտի մնայ յա-
ւիտեան, անիկա անմահ է։

Կ. Վ. ՊԱՆՈՒՊՈՒՆ

Եւ Սոսս Ա Վարդապետ

ՄԵՐԵՐԵՆԵ ԶԱՅԱԿԱՆ

Բանի մը հարկը կամ հաղթող դրույ
ծախսելով կը գնէր կամ շինել կու տալ
զգեստ, չապիկ, ֆէն եւ զիւարթ վայելե-
լու եւ վայելեցողի համար։ Սակայն ինչ-
քան օգուտ. եթէ անհրաժեշտ մը բնութիւն
եւ եթէ հովանոց չունենալ — կամ անձ-
բուք չանցնող հովանոց մը — աստուգ ամ-
բող կը բնութիւն եւ նորութեան չնշե-
նորձը չի մնար վրանին։ Ուստի, իմա-
նով չիմուած, ձեւաւոր եւ բնաւ անհրա-
ժեշտանող ՀԱՊԱՆՈՒՆԻՆ Եւ գնեցեք Հա-
րաթի հոգիակար հովանոցաւորներ։ Մի-
հրաշտ Հայկազնիին Գոս կը մնալ

Արտաքին Լուրեր

ԵՏՈՒՄՈՐՏ Է. ԲԱՐԻՔԻ ՄԵՋ
Անգլիոյ դեսպանատն մէջ. — Ելիգի
պայտան մէջ. — Բարիկ անգլիական
առեւտրական սեփական. — Հաղթանակ
դեսպանատն մէջ. — Քաղաք-Պրահայի
մէջ. — Վեհաժողովի գործունեակը. — Քա-
ղաքացիական պատերազմի մէջ. —
Լոնտոնի մէջ։

Բարիկ, 2 մայիս. — Բարի-Տփլիսի կա-
յարանէն մինչեւ անգլիական դեսպանա-
տունը բոլոր փողոցները նուր ճաշակով
զբոսադարձուած են։ Տունները պատու-
հաններէն կախուած են ֆրանսական ու
անգլիական դրոշմեր իրարու մէջ անցած։
Պատգամները ուր չբեղ արդարաբար
կինքն թաղած են, զարդարած են ու
կեթիկ ծոցերով կարմիր օթոցներով։ Տեղ
սեղ կան ոսկեգոծ կայմեր՝ որոնց վրայ կը
ծածանին ֆրանսական ու անգլ. բաղ-
մաթիւ դրոշմեր։ Այդ կայմեր իրարու
միացած են ծաղկապսակներով։ Արքայա-
կան թափօրը անցած ատեն կինքեր իրենց
թափանցանքը կը չարժէին. իսկ այրերը
զգլիարաց կեցած էին։ Բիւրաւոր ձայներ
«կեցցէ՛» կը զօչէին Էպատարով Է. զԷ-
լիսիւնը հանձնելու ու Էպատարով Է. զԷ-
լիսիւնը ժողովուրդը Անգլիոյ թագաւոր
դեսպանատն մտնելէ քիչ ետեւը Պ. Լու-
պէ Ելիգէ դարձաւ։ Էպատար թագաւոր
ստանդարտեցաւ դեսպանատն առաջին
յարկը, ուր ինչպէս, յայտնի է, չբեղ ք-
րանքներ կառուարուած են։ Էպատար Է.
քաղաքը ժամ ետեւը մեծ թափօրով Ելի-
գի վրայ դրած զնայ այցելութիւն տուլու
նախագահ Պ. Լուպէի կառքին մէջ թա-
նայելի կեցած էին։ Էպատար թագաւոր
անգլիական դեսպան Սըր Էմմա Մեր-
սըն Ելիգէ բակին մէջ զննորդներ բա-
րեւի կեցած էին։ Էպատար թագաւոր
Անգլիոյ ազգային երեք հնչեցուցի
թագաւորը նախ ընդունեցան աքաբո-
ղապետին եւ Մոսկով-Մէյն-Մարք ու Պուլ-
շէ զապետին կողմէ որոնք Ելիգի արտա-
քին անդամակար անաւորներին Էպ-
տար թագաւորը ու հետեւորդները։ Նա-
խագահ Պ. Լուպէ անիկ ընդունեց իր
հիւրը եւ առաջնորդեց դեսպանական ս-
րահը։ Էպատար Է. եւ Պ. Լուպէ գաղթին
ոսկեգոծ սրահը, ուր տասը վայելչութիւն
չափ տեսակցեցան առանձին։ Պ. Լուպէ
յետոյ մինչեւ արտաքին դուռը առաջնոր-
դեց Անգլիոյ թագաւորը որ ուղղակի
դեսպանատն դառնաւ. մինչոյն հանդէ-
սով։

— Բարիկ բրիտանական առեւտրական
սեփական կողմէ պատուիրակութիւն մը
անգլիական դեսպանատնը երթալով,
Էպատար թագաւորին ներկայացան։ Սեն-
եակին նախագահը ուղեքն մը կարգաւոր
բարի գալուտ ժողովի Էպատար թագա-
ւորին։ Ն. Վեհաժողովի պատուիրակ-
ներով, չնորակալ եղաւ եւ ուրախութիւն
յայտնեց Բարիկ գետեւերէն համար, քա-
ղաք մը զորս յաճախ այցելած է անցաւ-
լին մէջ միշտ անտեսմեծ հանդիմով, եւ
որուն համար անքան բարեբաւարի իր-
չատակներով զորացած համակրութիւն մը
կը զղայ զոր ժամանակը պիտի չկրնայ
անհետանցնել Էպատար Է. յարեց։

«Պատարկապէս վստահ եմ որ երկու
երկրներու միջեւ եղած թշնամութեան
օրերը բարեւորապէս վերջացած են, եւ
կը յուսամ որ, ապագային, պատուա-
րկութիւն երբ ներկայ դարձնու մէջ անդի-
քան ֆրանսական յարաբերութիւնները ուսում
նախքին, բարեկամական բարի նախնա՛ մը
միայն պիտի գտնէ անտարակա՛ն ու ճար-
տարագործական կուտակն իմայ. կը յու-
սամ թէ, ապագային, ինչպէս անցաւին
մէջ, Ֆրանսա ու Անգլիա պիտի կոր-
նան չկատուի զաղաքաբնութեան եւ
իւրաքանչիւր յառաջդիմութեան արտաքին
հարաբերութեան միջեւ։ Անցաւին մէջ կա-
րելի է որ թիւրիմացութիւններ եւ ան-
համայնութեան պատճառներ ետեւ ըլ-
լան, բայց զիտեմ որ աստիճան-
աւելցը վերջացած ու մտոցած են բարե-
բաղադրաւ։ Իմ յարանաւ մատուցանելու
առաքելի է երկու երկրներուն բարեկա-
մութիւնը, եւ ձեր աշխարհութեան կը
հարաբեր մը ֆրանսական ապագայութեան
թիւնը կը վայելցը այս սքանչելի քաղա-
քին մէջ, օգնել ինձի որ հանրիմ աղբ
նպաստակն։»

— Իրիկուսան, դեսպանատն այն յար-
կին մէջ որ Էպատար Է. իր անգլիական
յարաբերութեան է, երեսուն հոգիները անցան
մը արտեւան։ Սեղանը զարդարուած էր
կարմիր ծաղիկներով. ձայնադուցիկ
ճակատը նկարուած էր արքայական թա-
գաւորին աջ կողմը թաղած էր Անգ-
լիոյ դեսպանին կինը Լուի Մէնսըն եւ
ձախ կողմն ալ դեր-ծովակալ Պարմէրէ
նաւազմուծներու խումբ մը անընդհատ
նուագին։

— Գիւրերը երբ վրայ հասան, Անգլիոյ
դեսպանատնէն մինչեւ Թլաթի-Պրահայի
թափօրն ստեղծ ձայներու վրայ ժողո-
վրանքան թաղով թիւն մը խոնկէն հե-
տընդանէ. ընդհանուր ուրախութիւն մը
կը տիրէ ասանց աղմուկին։ Բարիկները
կ'ուղեկն շատ յարգական ընդունելութիւն
ընել Էպատար թագաւորին։ Լուսավա-
րութիւնները հետդիմեմ անցան, հիւսնա-
կի տեսարան մը պարզեցին։ Բոլոր տա-
ները եւ վճռատնները զարդարուած
են անգլիական ու ֆրանսական դրոշմ-
նով եւ իրարուր լապտերներով։ Սենթ-
Օմարի մէջ թաղեմանը հազարիկ ատա-
նակ մը չիմուած է, որուն չուրը կը
փոխալ ամբողջ։ Եստ մը չէրքերու ձու-

կատը դրուած են աս լուսաւոր վերա-
ստիւթները. — God save the King and
the Queen. — Welcome to the King. —
Long live the King. Այդ վերաւոր-
թիւնները չընդանաւ են ծաղկապսակ-
ներով։ Անգլիական դեսպանատնն ձա-
կատը կան թագաւորին անուան սկզբնա-
տաւերը եւ VII թիւի վիթիւրի ու լու-
սաւոր, Էպատարական բոլոր պատմա-
տունները, չնչեքը եւ Ելիգի աշտարակ-
կը չբեղ լուսավառութիւններ կատարած
են։ «Կեցցէ՛» ներու ձայները սկսան. ար-
քայական թափօրը կու դար. Բանի մը
նուր «Կեցցէ՛ Պրահայի» եւ «Կեցցէ՛
Ռուսիա» ձայներն, բայց այնքան յսկի-
ւեղաւ։ Էպատար Է. զնայ թէ թագա-
ւորն է։ Երկաթայան տեւողութեանը
միջոցին ժողովուրդը չքանդուեցաւ աղ-
տեղէն։ Պ. ու Ելիգին Լուպէ, Անգլիոյ
թագաւորը եւ հետեւորդները ընդունու-
ցան կրթական նախարարի փոխարեւոր Պ.
Թրաքսի, Պ. Եոթիկի զիւստակցութիւն Պ.
Բարաթիւնի եւ թագաւորին ընդհանուր
վարկէ Պ. Բարաթիւնի կողմէ։ Էպատար
թագաւորը Էպատար Է. Բարաթիւնի ուղեղ
ըլլաւ. — «Լուսա՛ն եմ որ վերստին կը
տեսնեմ պատմական այս մեծ տունը։» Պ.
Բարաթիւնի պատմականն է. — «Որուն համար
ձեր վեհաժողովները միշտ բարեբա-
ւարտ եւ կամ եղած է թէ՛ Բարիկ եւ թէ՛ Լոնտո-
նի մէջ։» թագաւորը, նախագահը եւ տի-
կին Լուպէ վերելակով վեր եկան։ Էպ-
տար Է. որ սեւ հագուած կը կէր եւ
անիկ սերս ու մտերմական յարաճու յա-
րաբերութեանց երկու մեծ մայրաքաղաք-
ներու միջեւ։ Լոնտոն եւ Բարիկ։ Եւ կը
խոսեցին։ Էպատար թագաւորն Էպատար Է. որ
բա-
րեւիմ այդ այցելութեան հետքը նախա-
կել, ստորագրելով այն աստիճանա-
րկութիւնը որ մեր գլխաւին մէջ պիտի պահ-
ուի իրեն։ Ժողովին զիւստակցութիւն, նախա-
րարներ ու մեծ պատմաբաններ՝ ամենքն
ալ ընտանքով։ Վերջապէս Բարիկ ամ-
բող ընտանքով մար կեցուցած էր օթ-
ակներու ու թաղեմանները։ Ներկայա-
ցուած խաղն էր Սըր Տալմէ, որուն մէջ վ
օթակները, ճարտարական թուղթի վրայ
սպաշարուած, Պ. Բարաթիւնի կողմէ մա-
տուցանեցան Էպատար թագաւորին եւ Պ.
Լուպէին։ Միջնադարներու աստի-
ժաւոր Է. կ'երթար նախագահական
օթակներ սրահը։ Սրահը արարուածէն
թագաւոր թագաւորին արեւելեան քաղա-
քներ Սըր Տալմէ-Պրահայի արեւելեան քաղա-
քներ Սըր Տալմէ, Սըր Սէյր Սթրէյ, Սըր
Ռ. Բիւրի, Սըր Պ. Է. Պարիկ ու Պ. Մէր-
տի ներկայացան Էպատար թագաւորին,
որ ըսաւ։

«Նաղը սքանչելի է եւ դուք այնպէս
կը չնորակապե՛ք զոր գրեթէ չեմ տեսած.
շատ է կ'ուղեք չնորակապե՛ք ձեզ։»
Չորրորդ արարուածն ետեւը թագա-
ւորը, Պ. Լուպէ եւ հետեւորդները կ'է-
լիգիւն մեկեցան թաղեման։
— Էպատար թագաւորը, այս առաւել,
Պ. Լուպէին հետ գնաց Էլիգին, հանդի-
սական թափօրով Էպատար Է. կը կ'է-
լիգիւն նախագահին Էպատար Է. որուն վրային
հաղած է զիւստակցութիւն թագաւորին խո-
շտ վերաբերում։ Դիւստակցութիւն կայ
սպիտակ զարգանակ մը։ Ժողովուրդը
մեծ խաղաղապետութեամբ կ'ուղեւորէ, թէ՛
թագաւորը եւ թէ՛ հանրապետութեան
նախագահը կը բարեւի ժողովուրդը։
Լուպէին սկսեալ թաղեմանները աւելի
են եւ ետեւորդներ արտայայտութիւն-
ներ կ'ընէ զիւստակցութիւն ու թագաւորին
չարեմով։ Անգլիա Տոմէյիկի վրայ փո-
քի տղոցն է. աղբիկները թաղեման
նախագահներու խումբ մը Անգլիոյ ազ-
գային Էպատարին Էպատար թագաւորին
Է. որուն համար անքան բարեբաւարի իր-
չատակներով զորացած համակրութիւն մը
կը զղայ զոր ժամանակը պիտի չկրնայ
անհետանցնել Էպատար Է. յարեց։

«Պատարկապէս վստահ եմ որ երկու
երկրներու միջեւ եղած թշնամութեան
օրերը բարեւորապէս վերջացած են, եւ
կը յուսամ որ, ապագային, պատուա-
րկութիւն երբ ներկայ դարձնու մէջ անդի-
քան ֆրանսական յարաբերութիւնները ուսում
նախքին, բարեկամական բարի նախնա՛ մը
միայն պիտի գտնէ անտարակա՛ն ու ճար-
տարագործական կուտակն իմայ. կը յու-
սամ թէ, ապագային, ինչպէս անցաւին
մէջ, Ֆրանսա ու Անգլիա պիտի կոր-
նան չկատուի զաղաքաբնութեան եւ
իւրաքանչիւր յառաջդիմութեան արտաքին
հարաբերութեան միջեւ։ Անցաւին մէջ կա-
րելի է որ թիւրիմացութիւններ եւ ան-
համայնութեան պատճառներ ետեւ ըլ-
լան, բայց զիտեմ որ աստիճան-
աւելցը վերջացած ու մտոցած են բարե-
բաղադրաւ։ Իմ յարանաւ մատուցանելու
առաքելի է երկու երկրներուն բարեկա-
մութիւնը, եւ ձեր աշխարհութեան կը
հարաբեր մը ֆրանսական ապագայութեան
թիւնը կը վայելցը այս սքանչելի քաղա-
քին մէջ, օգնել ինձի որ հանրիմ աղբ
նպաստակն։»

— Իրիկուսան, դեսպանատն այն յար-
կին մէջ որ Էպատար Է. իր անգլիական
յարաբերութեան է, երեսուն հոգիները անցան
մը արտեւան։ Սեղանը զարդարուած էր
կարմիր ծաղիկներով. ձայնադուցիկ
ճակատը նկարուած էր արքայական թա-
գաւորին աջ կողմը թաղած էր Անգ-
լիոյ դեսպանին կինը Լուի Մէնսըն եւ
ձախ կողմն ալ դեր-ծովակալ Պարմէրէ
նաւազմուծներու խումբ մը անընդհատ
նուագին։

«Պատարկապէս վստահ եմ որ երկու
երկրներու միջեւ եղած թշնամութեան
օրերը բարեւորապէս վերջացած են, եւ
կը յուսամ որ, ապագային, պատուա-
րկութիւն երբ ներկայ դարձնու մէջ անդի-
քան ֆրանսական յարաբերութիւնները ուսում
նախքին, բարեկամական բարի նախնա՛ մը
միայն պիտի գտնէ անտարակա՛ն ու ճար-
տարագործական կուտակն իմայ. կը յու-
սամ թէ, ապագային, ինչպէս անցաւին
մէջ, Ֆրանսա ու Անգլիա պիտի կոր-
նան չկատուի զաղաքաբնութեան եւ
իւրաքանչիւր յառաջդիմութեան արտաքին
հարաբերութեան միջեւ։ Անցաւին մէջ կա-
րելի է որ թիւրիմացութիւններ եւ ան-
համայնութեան պատճառներ ետեւ ըլ-
լան, բայց զիտեմ որ աստիճան-
աւելցը վերջացած ու մտոցած են բարե-
բաղադրաւ։ Իմ յարանաւ մատուցանելու
առաքելի է երկու երկրներուն բարեկա-
մութիւնը, եւ ձեր աշխարհութեան կը
հարաբեր մը ֆրանսական ապագայութեան
թիւնը կը վայելցը այս սքանչելի քաղա-
քին մէջ, օգնել ինձի որ հանրիմ աղբ
նպաստակն։»

— Իրիկուսան, դեսպանատն այն յար-
կին մէջ որ Էպատար Է. իր անգլիական
յարաբերութեան է, երեսուն հոգիները անցան
մը արտեւան։ Սեղանը զարդարուած էր
կարմիր ծաղիկներով. ձայնադուցիկ
ճակատը նկարուած էր արքայական թա-
գաւորին աջ կողմը թաղած էր Անգ-
լիոյ դեսպանին կինը Լուի Մէնսըն եւ
ձախ կողմն ալ դեր-ծովակալ Պարմէրէ
նաւազմուծներու խումբ մը անընդհատ
նուագին։

— Գիւրերը երբ վրայ հասան, Անգլիոյ
դեսպանատնէն մինչեւ Թլաթի-Պրահայի
թափօրն ստեղծ ձայներու վրայ ժողո-
վրանքան թաղով թիւն մը խոնկէն հե-
տընդանէ. ընդհանուր ուրախութիւն մը
կը տիրէ ասանց աղմուկին։ Բարիկները
կ'ուղեկն շատ յարգական ընդունելութիւն
ընել Էպատար թագաւորին։ Լուսավա-
րութիւնները հետդիմեմ անցան, հիւսնա-
կի տեսարան մը պարզեցին։ Բոլոր տա-
ները եւ վճռատնները զարդարուած
են անգլիական ու ֆրանսական դրոշմ-
նով եւ իրարուր լապտերներով։ Սենթ-
Օմարի մէջ թաղեմանը հազարիկ ատա-
նակ մը չիմուած է, որուն չուրը կը
փոխալ ամբողջ։ Եստ մը չէրքերու ձու-

կատը դրուած են աս լուսաւոր վերա-
ստիւթները. — God save the King and
the Queen. — Welcome to the King. —
Long live the King. Այդ վերաւոր-
թիւնները չընդանաւ են ծաղկապսակ-
ներով։ Անգլիական դեսպանատնն ձա-
կատը կան թագաւորին անուան սկզբնա-
տաւերը եւ VII թիւի վիթիւրի ու լու-
սաւոր, Էպատարական բոլոր պատմա-
տունները, չնչեքը եւ Ելիգի աշտարակ-
կը չբեղ լուսավառութիւններ կատարած
են։ «Կեցցէ՛» ներու ձայները սկսան. ար-
քայական թափօրը կու դար. Բանի մը
նուր «Կեցցէ՛ Պրահայի» եւ «Կեցցէ՛
Ռուսիա» ձայներն, բայց այնքան յսկի-
ւեղաւ։ Էպատար Է. զնայ թէ թագա-
ւորն է։ Երկաթայան տեւողութեանը
միջոցին ժողովուրդը չքանդուեցաւ աղ-
տեղէն։ Պ. ու Ելիգին Լուպէ, Անգլիոյ
թագաւոր

